

УДК 378.4-057.87+37.015.3:37.046-044.322
DOI: 10.24144/2524-0609.2019.45.173-177

Староста Володимир Іванович

доктор педагогічних наук, професор
професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна
starvl@ukr.net
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-5880-2482>

Попадич Олена Олександрівна

кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна
olena.popadych@uzhnu.edu.ua
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-1426-4114>

МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ЇХ АДАПТАЦІЇ В УМОВАХ КЛАСИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Анотація. Актуальність проблеми зумовлена необхідністю формування у студентів професійної мотивації як складової навчальної мотивації, що є одним із першочергових завдань вищої школи, а виявлення різних аспектів такої мотивації на першому курсі дає можливість оперативно реалізувати зворотній зв'язок і покращити умови адаптації молодих людей. Метою статті є дослідження показників навчальної мотивації студентів першого курсу в умовах класичного університету. Для досягнення поставленої мети і виконання завдань було використано такі взаємопов'язані методи дослідження: теоретичні – з метою усвідомлення сутності та особливостей навчальної мотивації, формулювання висновків проведеного дослідження тощо (аналіз і синтез, порівняння, узагальнення та ін.); емпіричні – для виявлення реального стану навчальної мотивації студентів-першокурсників в умовах класичного університету (електронне та паперове анкетування, педагогічне спостереження); математичні – для обробки отриманих результатів анкетування (метод реєстрування, ранжування, описова статистика). Отримано такі конкретні результати: особливість навчальної мотивації студентів-першокурсників полягає в тому, що вона не тільки полімотивована, але є одним із важливих результатів процесу адаптації (тобто, процес і результат адаптації як чинник мотивації) і, водночас, є одним із механізмів самої адаптації молодих людей до освітнього процесу у вищій школі; зростає кількість студентів (понад 70 %) упродовж вказаних навчальних років, які мають оптимальні мотиваційні комплекси.

Ключові слова: мотивація; навчальна мотивація; адаптація; студенти-першокурсники; професійна підготовка студентів.

Вступ. Мотивація навчальної та професійної діяльності студентів є важливим чинником на всіх етапах підготовки сучасних фахівців. Особливого значення вона набуває на початку навчання у закладі вищої освіти під час адаптації студентів до нових умов життєдіяльності. Від наслідків такого пристосування в значній мірі залежить результативність навчальної діяльності, самореалізація, особистісний розвиток молодої людини. Отже, у процесі адаптації до вищої школи важливого значення набуває формування навчальної та професійної мотивації як позитивного ставлення до майбутньої професії.

Професійна мотивація як властивість особистості є системою цілей, потреб, що спонукають студента до активного засвоєння знань, оволодіння вміннями і навичками, свідомого ставлення до професії (Пінська, 2009).

Тому цілеспрямоване формування у студентів професійної мотивації як складової навчальної є одним із першочергових завдань вищої школи, а виявлення різних аспектів такої мотивації студентів першого курсу дає можливість оперативно реалізувати зворотній зв'язок і покращити умови життєдіяльності молодих людей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що проблема адаптації студентів першого року навчання в даний час досліджується на соціально-психологічному, психолого-педагогічному та психофізіологічному рівнях (Клюшина, 2017). У дослідженні Л. Зданевич (2003) проведено узагальнення підходів в історії психолого-педагогічної думки, що дало можливість виділити

такі аспекти адаптації: фізіологічні (П.Анохін, О.Кіколов, С.Крягжде); соціальні (Д.Андреева, В.Арбеніна, Л.Бусва, Т.Дичов, С.Кинельов, І.Ляхов, І.Милославова, В.Олейников, Н.Свиридов, В.Ядов); психологічні (Б.Асмолов, Б.Бенедиктов, Л. Виготський, Н. Кузьміна, А.Петровський, П.Просецький, В.Семиченко); соціально-психологічні (І.Бойко, В.Васильєв, О.Зотова, Г.Царегородцев); професійно-педагогічні (Л.Бенедиктова, Е.Крау, Л.Лазарус, О.Мороз, О.Солодухова, С.Селверстов, В.Хорошко, Л.Шубіна, В.Штифурак).

Відомий вітчизняний психолог Г. Балл (1989, с.99) зазначає, що поняття адаптації здатне зіграти важливу роль у психологічному пізнанні, якщо трактується не вузько (як пристосування до середовища), а широко – як єдність взаємозумовлених протилежно спрямованих процесів урівноваження суб'єкта із середовищем.

Такий підхід розуміння сутності адаптації близький до нашого дослідження, оскільки роль позитивних чинників адаптації студентів, у т.ч. мотивації навчання, якраз вбачаємо у прискоренні процесів урівноваження суб'єкта (в даному випадку першокурсників) із середовищем закладу вищої освіти. Отже, мотивацію навчання студентів-першокурсників можемо розглядати у контексті **невирішеної раніше частини загальної проблеми** їх адаптації до освітнього процесу у вищій школі.

Найбільш загальні підходи в науковій літературі щодо визначення поняття адаптації описує Л. Зданевич (2003): а) процес активного пристосування індивіда до умов нового соціального середовища; б)

результат цього процесу; в) один із соціально-психологічних механізмів соціалізації особистості.

Огляд літератури також показує, що визначення сутності та складників процесу формування мотивації учіння розкриваються у працях багатьох учених. Теоретичні та експериментальні дослідження проблеми мотивів і мотивації проводилися вітчизняними й зарубіжними вченими у таких аспектах: мотивація як складна система детермінації поведінки та діяльності (Б. Ананьєв, О. Леонт'єв, С. Рубінштейн, В. Семиченко, П. Якобсон, Ж. Нюттен, Х. Хекхаузен та ін.); мотивація як стрижнева характеристика особистості (В. Асєєв, Л. Божович, В. Ковальов, Г. Костюк, В. Мерлін та ін.); мотив як регулятор різних видів діяльності, зокрема навчально-пізнавальної (М. Алексєєва, Ш. Амонашвілі, М. Дригус, А. Дусавицький, А. Маркова, С. Максименко, М. Матюхіна, О. Скрипченко та ін.).

Метою статті є дослідження показників мотивації навчальної діяльності студентів-першокурсників в умовах класичного університету на прикладі ДВНЗ «Ужгородський національний університет». **Завдання дослідження:** з'ясувати стан проблеми у педагогічній теорії та практиці закладів вищої освіти; здійснити діагностику мотивації навчальної діяльності студентів-першокурсників в умовах класичного університету з метою виявлення окремих показників та її динаміки упродовж трьох навчальних років.

Методи дослідження: теоретичні – з метою усвідомлення сутності та особливостей навчальної мотивації студентів у вищій школі, формулювання висновків проведеного дослідження тощо (абстрагування, аналіз і синтез, порівняння, узагальнення та ін.); емпіричні – для виявлення реального стану навчальної мотивації студентів-першокурсників в умовах класичного університету (електронне та паперове анкетування студентів, педагогічне спостереження); математичні – для обробки отриманих результатів анкетування (метод реєстрування, ранжування, описова статистика).

Виклад основного матеріалу. На думку А. Маркової (1983, с. 11-12), мотив у навчанні є спрямованістю особистості на окремі сторони навчальної роботи, яка пов'язана із внутрішнім ставленням особистості до неї. Дослідниця поділяє мотиви навчальної діяльності на дві великі групи:

1) **пізнавальні мотиви**, що мають такі рівні: *широкі пізнавальні мотиви* (орієнтація на оволодіння новими знаннями); *навчально-пізнавальні мотиви* (орієнтація на засвоєння способів оволодіння знаннями, прийомів самостійного пізнавальної діяльності); *мотиви самоосвіти* (орієнтація на набуття додаткових знань і потім на побудову спеціальної програми самовдосконалення);

2) **соціальні мотиви**, які можуть мати такі рівні: *широкі соціальні мотиви* (обов'язок і відповідальність, розуміння соціальної значущості учіння); *вужькі соціальні* (прагнення зайняти певну позицію у стосунках з оточуючими, отримати їхнє схвалення); *мотиви соціальної співпраці* (орієнтація на різні способи взаємодії з іншими людьми).

С. Гончаренко (1997, с. 217) визначає мотивацію як «систему мотивів, або стимулів, яка спонукає людину до конкретних форм діяльності або поведінки». Стосовно навчального процесу, згідно Г. Щукіної (1986, с. 30), мотивація учіння – це внутрішні спонукання, які зв'язані зі ставленням школярів до діяльності і до її співучасників. Таким чином, діяльність, з одного боку, зумовлює мотивацію до неї (чи навпаки), з другого, – є її наслідком.

У сучасній науковій літературі, підкреслює Т. Ме-

денцова (2009), невисвітленою залишається проблема визначення мотивації навчання, а поняття «мотив» та «мотивація» розглядаються з різних точок зору. Одні автори ототожнюють ці поняття, інші розрізняють їх, а саме: мотиви – це свідомі спонуки. Мотивами діяльності можуть бути бажання, почуття, інтереси й інші явища свідомості (В. Селіванов); потреби, актуалізуючись, стають тими або іншими мотивами діяльності особистості, що спонукають до неї, що сприяють здійсненню одних дій і перешкоджають виконанню інших (Г. Фортунатов, А. Петровський); мотив – вербалізація мети і програми, що дає можливість певній особі розпочати певну діяльність, це насамперед формулювання (уявне, усне або письмове), це причина дії людини (К. Обуховський); мотиви – це психічні умови і властивості особистості, які характеризують будь-яке порівняно обмежене, приватне і мінливе ставлення людини до певних предметів і явищ зовнішнього світу (В. Мерлін); мотивація – система спонукань: мотиви, потреби, інтереси, прагнення, цілі, потяги, мотиваційні установки або диспозиції, ідеали (В. Асєєв); мотивація – система мотивів в її певній побудові, ієрархії (В. Ковальов, В. Дружинін).

Мотивація навчання в цілому – це не сума мотивацій вивчення окремих предметів, а нове складніше утворення, що має свої специфічні ознаки. Мотивацію навчання Т. Меденцова (2009) трактує як комплекс спонукань до учбової діяльності; як і А. Маркова, визнає, що мотивація навчання складається з багатьох чинників, що постійно змінюються і вступають в нові взаємостосунки один з одним.

Отже, наше дослідження показує, що навчальна мотивація студентів може розглядатися як складна система чинників-мотивів (цілі, потреби, інтереси, схильності, успіхи тощо), що постійно змінюється та взаємовпливають; спонукають до активного здобування знань, розвитку та формування умінь, навичок, особистісних якостей, позитивного ставлення до майбутньої професії, навколишнього світу. Особливість навчальної мотивації студентів-першокурсників, на нашу думку, полягає в тому, що вона не тільки полімотивована, але і є одним із важливих результатів процесу адаптації (тобто, процес і результат адаптації як чинник мотивації) і, водночас, є одним із механізмів/чинників самої адаптації молодих людей до освітнього процесу у вищій школі. Таким чином, діяльність студентів під час навчальної адаптації, з одного боку, зумовлює мотивацію до навчання, а з другого, – є її наслідком.

Методика емпіричного дослідження. Емпіричне дослідження проводили на базі державного вищого навчального закладу (ДВНЗ) «Ужгородський національний університет» (УжНУ), який належить до класичних університетів України, є одним із найбільших університетів Карпатського регіону (http://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/university-about_us). Для діагностики адаптації студентів першого курсу до навчання проводили анонімне електронне анкетування на початку другого семестру в 2016 р. (200 студентів), 2017 (54 студенти) та 2018 р. (750 студентів) з використанням Google Forms :

https://docs.google.com/a/uzhnu.edu.ua/forms/d/121Ffg0n_5CYdcWPfEBT5SBHPW572pRkSlk4J7ESYQVs/edit?usp=drive_web

https://docs.google.com/forms/d/1Olvx_ky36cI2QR-JycMY8BG47_moE5SwKaJcpTzY4LQ/edit

https://docs.google.com/a/uzhnu.edu.ua/forms/d/19VqfSR5tVnhW4BCMInBjL3Qwq7XtqMjwaUGUIWR5Yg/edit?usp=drive_web

Також проводили анонімне анкетування студентів у паперовій формі, до якого залучали аспірантів УжНУ у процесі вивчення курсу «Інновації в сучасній педагогіці», а результати опрацьовували під час практичних занять.

Пропонована анкета містить комплекс упорядкованих та розроблених авторами питань (Староста & Попадич, 2018), серед яких питання опитувальника «Мотивація професійної діяльності» (методика К. Замфір у модифікації А. Реана (2000, с.267-269). Надалі розраховували показники внутрішньої (ВМ), зовнішньої позитивної (ЗПМ) та зовнішньої негативної мотивації (ЗНМ).

На рис. 1-2 представлено опрацьовані результати анкетування студентів. Згідно (Бордовская & Реан, 2000, с. 267-269), $ВМ > ЗПМ > ЗНМ$ і $ВМ = ЗПМ > ЗНМ$ – оптимальний мотиваційний комплекс; $ЗНМ > ЗПМ > ВМ$ – найгірший мотиваційний комплекс. Залежно від отриманих значень показників мотивації (ВМ, ЗПМ, ЗНМ) можливі наступні комбінації, коли переважає один із них чи переважають кілька показників з однаковими значеннями, а саме: перевага внутрішньої та зовнішньої позитивної мотивації – $ВМ, ЗПМ, ВМ=ЗПМ$; посилення зовнішньої негативної мотивації – $ВМ=ЗПМ=ЗНМ, ВМ=ЗНМ; ЗПМ=ЗНМ; ЗНМ$. Для порівняльного аналізу автори виокремлювали відповідно зазначені два аспекти.

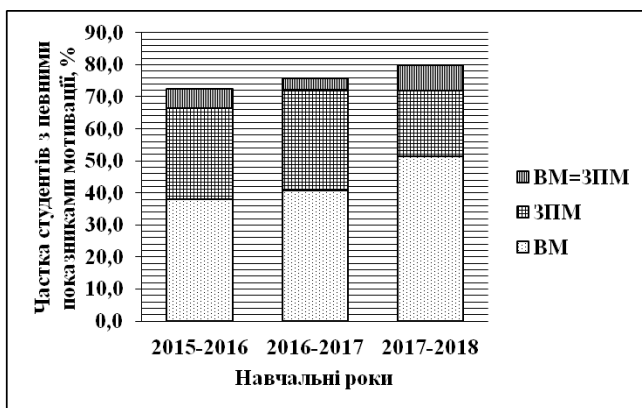

Рис. 1. Динаміка мотивації навчальної діяльності студентів-першокурсників у випадку переваги показників внутрішньої та зовнішньої позитивної мотивації

На рис. 1 наведено отримані дані у випадку переваги внутрішньої та зовнішньої позитивної мотивації. Дослідження показує, що основна частина студентів (понад 70 %) упродовж вказаних навчальних років має оптимальні мотиваційні комплекси, що сприяє успішному перебігу їх адаптації до освітнього процесу, тобто переважає внутрішня, зовнішня позитивна мотивація, або їх значення однакові, але більші, ніж зовнішня негативна мотивація. Можемо відмітити також певне зростання частки студентів (у %) із оптимальними мотиваційними комплексами за вказаний період. Отримані дані узгоджуються із результатами нашого попереднього дослідження (Староста & Попадич, 2018), де показано, що протягом 2016-2018 років зростає кількість студентів, які позитивно оцінюють побутові умови проживання в гуртожитку; більшість з них налагодили стосунки в академічній студентській групі, вважають у ній сприятливий доброзичливий клімат, вони отримують допомогу від батьків, родичів, однокурсників, студентів старших курсів та викладачів, а також самі допомагають іншим тощо.

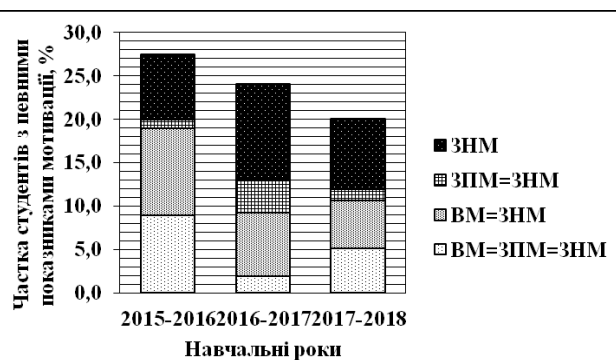

Рис. 2. Динаміка мотивації навчальної діяльності студентів-першокурсників у випадку посилення зовнішньої негативної мотивації

Наступні результати, які наведено на рис. 2, ілюструють випадки посилення зовнішньої негативної мотивації у частини студентів, тобто, коли найбільші значення мають такі мотиваційні комплекси $ВМ=ЗПМ=ЗНМ, ВМ=ЗНМ; ЗПМ=ЗНМ; ЗНМ$. Водночас спостерігаємо поступове зменшення частки студентів (у %) із вказаними мотиваційними комплексами за досліджуваний період.

Для порівняння показників навчальної мотивації студентів-першокурсників різних навчальних років також використовували χ^2 -критерій; при 95% довірчій ймовірності критичне значення критерію Пірсона для числа ступенів вільності 6 ($q=7-1=6$) рівне 12,59 (Новиков, 2004). Приймали нульову гіпотезу, згідно якої розходження між вибірками може зумовлюватися випадковими причинами, тобто вибірки приблизно однакові за дослідженими групами показників навчальної мотивації. Для порівнюваних груп 2015/2016 - 2016/2017 навчальних років

$$\chi^2_{емп} (6,46) < \chi^2_{0,05} (12,59)$$

Таким чином, нульова гіпотеза приймається, достовірність подібності характеристик (мотивації навчання) порівнюваних вибірок (студенти різних навчальних років) згідно статистичного критерію χ^2 дорівнює 95%. Упродовж досліджених цих двох навчальних років статистично значущих змін не відбулося за порівнюваними показниками. Це свідчить, що в умовах даного класичного університету упродовж дослідженого періоду у студентів-першокурсників формуються подібні (переважно оптимальні) мотиваційні комплекси щодо навчання у виші.

Для груп 2015/2016 - 2017/2018, а також 2016/2017 - 2017/2018 навчальних років спостерігаємо протилежну картину, оскільки в обох випадках емпіричні значення перевищують критичні:

$$\chi^2_{емп} (20,18) > \chi^2_{0,05} (12,59)$$

та

$$\chi^2_{емп} (14,29) > \chi^2_{0,05} (12,59)$$

відповідно. Отримані дані дозволяють підтвердити статистично значущі на рівні 95% за χ^2 -критерієм відмінності порівнюваних груп стосовно навчальної мотивації. Тобто, за даним показником порівнювані вибірки відрізняються, має місце покращення навчальної мотивації студентів-першокурсників 2017/2018 н.р.

Висновки. Таким чином, особливість навчальної мотивації студентів-першокурсників, на нашу думку, полягає в тому, що вона не тільки полімотивована,

але і є одним із важливих результатів процесу адаптації (тобто, процес і результат адаптації як чинник мотивації) і, водночас, є одним із механізмів/чинників самої адаптації молодих людей до освітнього процесу у вищій школі. Основна частина студентів (понад 70 %) упродовж усіх досліджених навчальних

років мають оптимальні мотиваційні комплекси, що сприяє успішному перебігу їх адаптації до освітнього процесу в університеті. Перспективи подальших розвідок у цьому напрямку, з нашого погляду, доцільно спрямувати на подальший аналіз окремих чинників адаптації та їх вплив розвиток особистості студентів.

Список використаної літератури

- Балл Г. А. Понятие адаптации и его значения для психологии личности. *Вопросы психологии*, 1989. №1. С.92–100.
 Бордовская Н.В., Реан А.А. *Педагогика*. Учебник для вузов. СПб.: Питер, 2000. 304 с.
 Гончаренко С.У. *Український педагогічний словник*. К.: Либідь, 1997. 374 с.
 Зданевич Л. В. *Адаптація студентів педагогічних училищ до нових умов життєдіяльності*: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». К., 2003. 22 с.
 Ключина А. М. Психолого-педагогические особенности процесса адаптации первокурсников к условиям обучения в вузе. *Поволжский педагогический вестник*, 2017. №3 (16). С.103–107.
 Маркова А. К. *Формирование мотивации учения в школьном возрасте*: Пособие для учителя. М.: Просвещение, 1983. 96 с.
 Меденцова Т. М. Аналіз понять «мотиви» та «мотивація навчання» особистості. *Народна освіта*. 2009. Вип. № 1 (7), URL: http://narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/7/statti/2medencova.htm (дата звернення: 09.02.2019)
 Новиков А. Д. *Статистические методы в педагогических исследованиях* (типовые случаи). М.: МЗ-Пресс, 2004. 67 с.
 Пінська О. Професійна мотивація як засіб підвищення ефективності навчальної діяльності студентів. *Проблеми трудової і професійної підготовки*, 2009. Вип. 14. С.111–115.
 Староста В.І., Попадич О.О. Деякі чинники адаптації студентів-першокурсників в умовах класичного університету. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*, 2018. June. Vol. 6. No. 2. p.16-26.
 Щукина Г. И. *Роль деятельности в учебном процессе*: Кн. для учителя. М.: Просвещение, 1986. 144 с.

References

- Ball, G.A. (1989). Ponjatie adaptacii i ego znachenija dlja psihologii lichnosti [The concept of adaptation and its implications for the psychology of personality]. *Voprosy psihologii* [Questions of Psychology], 1, 92-100 [in Russian].
 Bordovskaja, N.V., & Rean, A.A. (2000). *Pedagogika* [Pedagogika]. St. Petersburg: Piter [in Russian].
 Honcharenko, S.U. (1997). *Ukrayinskyu pedahohichnyy slovnyk* [Ukrainian pedagogical dictionary]. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
 Kljushina, A.M. (2017). Psihologo-pedagogicheskie osobennosti processa adaptacii pervokursnikov k uslovijam obuchenija v vuze [Psychological and pedagogical features of the adaptation process of the first-year students to the conditions of training in the university]. *Povolzhskij pedagogicheskij vestnik* [Volga pedagogical bulletin], 3 (16). 103-107 [in Russian].
 Markova, A.K. (1983). *Formirovanie motivacii uchenija v shkol'nom vozraste* [Formation of learning motivation at school age]. Moscow: Prosveshhenie [in Russian].
 Medentsova T. M. Analiz poniat «motyvuy» ta «motyvatsiia navchannia» osobystosti. [Analysis of «motives» and «learning motivation» concepts of individual]. *Narodna osvita*. URL: http://narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/7/statti/2medencova.htm (last accessed: 09.02.2019) [in Ukrainian].
 Novikov, A.D. (2004). *Statisticheskie metody v pedagogicheskikh issledovaniyah (tipovye sluchai)* [Statistical methods in pedagogical research (typical cases)]. Moscow: MZ-Press. [in Russian].
 Pinska, O. (2009). Profesijna motivacija jak zasib pidvishhennja efektyvnosti navchalnoi dijal'nosti studentiv [Professional motivation as a means to increase the effectiveness of student learning activities]. *Problemi трудової і професійної підготовки*, 14. 111-115. [in Ukrainian].
 Starosta, V. I., Popadych, O. O. (2018). Deiaki chynnyky adaptatsii studentiv-pershokursnykiv v umovakh klasychnoho universytetu [Some factors of adaptation of first year students in the conditions of the classical university]. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*, 2(6), 16-26. [in Ukrainian].
 Shhukina, G. I. (1986). *Rol dejatel'nosti v uchebnoy processe* [The role of activity in the educational process]. Moscow: Prosveshhenie. [in Russian].
 Zdanevych L. V. (2003). Adaptatsiya studentiv pedahohichnykh uchylshch do novykh umov zhyttyediyalnosti [Adaptation of students of pedagogical colleges to new living conditions]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv: Instytut Pedahohiky i Psykholohii Profesiynoi Osvyty APN Ukrainy. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 26.03.2019 р.

Стаття прийнята до друку 05.04.2019 р.

Староста Владимир

доктор педагогических наук, профессор
 кафедра общей педагогики и педагогики высшей школы
 ГВУЗ «Ужгородский национальный университет», г.Ужгород, Украина

Попадич Елена

кандидат педагогических наук, доцент
 кафедра общей педагогики и педагогики высшей школы
 ГВУЗ «Ужгородский национальный университет», г.Ужгород, Украина

МОТИВАЦИЯ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ-ПЕРВОКУРСНИКОВ В ПРОЦЕССЕ ИХ АДАПТАЦИИ В УСЛОВИЯХ КЛАССИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

Аннотация. Актуальность проблемы обусловлена необходимостью формирования у студентов профессиональной мотивации как составляющей учебной мотивации является одной из первоочередных задач высшей школы, а выявление различных аспектов такой мотивации на первом курсе дает возможность оперативно реализовать обратную связь и улучшать условия адаптации молодых людей. Целью статьи является исследование показателей учебной мотивации студентов первого курса в условиях классического университета. Для достижения поставленной цели и выполнения задач были использованы методы исследования: теоретические – с целью осознания сущности и особенностей учебной мотивации, формулирования выводов проведенного исследования (анализ и синтез, сравнение, обобщение и др.); эмпирические – для выявления

реального состояния учебной мотивации студентов-первокурсников в условиях классического университета (электронное и бумажное анкетирование, педагогическое наблюдение); математические – для обработки полученных результатов анкетирования (метод регистрации, ранжирование, описательная статистика). Получены следующие конкретные результаты: особенность учебной мотивации студентов-первокурсников заключается в том, что она не только полимотивирована, но и является одним из важных результатов процесса адаптации (то есть, процесс и результат адаптации как фактор мотивации) и одновременно является одним из механизмов / факторов самой адаптации молодых людей к образовательному процессу в высшей школе; рост основной части студентов (более 70%) в течение указанных учебных лет, имеющих оптимальные мотивационные комплексы.

Ключевые слова: мотивация; учебная мотивация; адаптация, студенты-первокурсники; профессиональная подготовка студентов.

Starosta Volodymyr

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Department of General Pedagogy and Pedagogy of Higher Education
State University «Uzhhorod National University», Uzhhorod, Ukraine

Popadych Olena

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor

Department of General Pedagogy and Pedagogy of Higher Education
State University «Uzhhorod National University», Uzhhorod, Ukraine

MOTIVATION OF EDUCATIONAL ACTIVITY OF THE FIRST-YEAR STUDENTS IN THE PROCESS OF THEIR ADAPTATION AT THE CLASSICAL UNIVERSITY

Abstract. The article deals with the study of academic motivation of first-year students at the classical university. The following methods of research were used: theoretical – in order to understand the essence and peculiarities of educational motivation, formulation of the conclusions of the conducted research, etc. (analysis and synthesis, comparison, generalization, etc.); empirical – to reveal the real state of academic motivation of freshmen students in the conditions of the classical university (electronic and paper questionnaires, pedagogical observation); mathematical – for processing the received results of the questionnaire (method of registration, ranking, descriptive statistics). Student motivation can be considered as a complex system of factors and motives that are constantly changing and mutually influence each other, encourage to acquire knowledge actively, develop and form abilities and skills, personal qualities, a positive attitude to the future profession and the world around. The peculiarity of training motivation for first-year students lies in the fact that it is not only polymotive, but also one of the important results in the process of adaptation and at the same time one of the mechanisms/factors of adaptation of young people to the educational process at university. Thus, the activity of students during their educational adaptation, on the one hand, determines the motivation for learning, and on the other hand it is a consequence of it. The authors conducted a questionnaire for students of three academic years and calculated the indicators of internal, external positive and external negative motivation. The majority of students (over 70%) have optimal motivational complexes during all academic years, which contributes to their successful adaptation in the educational process at university; internal and external positive motivations either prevail or their values are the same, but they are bigger than negative external motivation. We can also notice a certain increase in the proportion of students with the optimal motivational complexes for the specified period. At the same time, we can see a gradual decrease in the percentage of students with the indicated motivational complexes for the period under study. To compare indicators of academic motivation of first-year students in different academic years, the χ^2 criterion was used.

Key words: motivation; educational motivation; adaptation; first-year students; professional training of students.